

Dosarul nr. 2ra-99/22
2-21045408-01-2ra-25012022

prima instanță: Judecătoria Cahul, sediul central – L. Turculeț
instanța de apel: Curtea de Apel Cahul – G. Vavrin, I. Dănăilă, T. Berdilă

D E C I Z I E

13 aprilie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Dumitru Mardari
Victor Burduh
Maria Ghervas

examinând recursul declarat de Piotr Trofim, reprezentat de avocatul Bogdan Gangan,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Piotr Trofim împotriva lui Sorin-Lie Carapascal cu privire la încasarea datoriei și a cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 18 noiembrie 2021 a Curții de Apel Cahul, prin care s-a admis apelul declarat de Sorin-Lie Carapascal, s-a casat hotărârea din 26 mai 2021 a Judecătoriei Cahul, sediul central și s-a emis o hotărâre nouă de admitere în parte a acțiunii,

c o n s t a t ă:

La 29 martie 2021 Piotr Trofim a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Sorin-Lie Carapascal cu privire la încasarea datoriei și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamantul Piotr Trofim a indicat că la data de 15 mai 2018 pârâtul Sorin-Lie Carapascal a semnat o recipisă, prin care a confirmat că a primit cu împrumut de la Piotr Trofim suma de 33 000 de lei pentru necesități personale și anume pentru achitarea serviciilor comunale. Conform recipisei întocmite, pârâtul și-a asumat obligația de a restitui banii până la data scadentă de 01 iulie 2018.

Reclamantul a menționat că ulterior, la 11 septembrie 2018 pârâtul Sorin-Lie Carapascal a întocmită o altă recipisă, prin care s-a obligat să-i restituie suma datorată de 2 200 de euro, asumându-și obligația de a o rambursa în rate a câte 150 de euro săptămânal. Astfel, data scadentă de rambursarea totală a sumei împrumutate a fost 24 decembrie 2018, fiind calculată la un termen de 15 săptămâni.

A susținut că la data scadentă, pârâtul nu și-a îndeplinit obligațiile asumate conform recipiselor nominalizate, totodată cauzându-i și alte prejudicii.

Reclamantul a solicitat încasarea din contul pârâtului în beneficiul său a sumei de 33 000 de lei, conform recipisei din 15 mai 2018 și a dobânzii de întârziere, ce constituie suma 13050,19 lei, calculată pentru perioada 02 iulie 2018 – 23 martie 2021, în total – 46 050, 19 lei, precum și încasarea sumei de 2 200 de euro, conform recipisei din 11 septembrie 2018 și a dobânzii de întârziere, ce constituie suma de 705,59 de euro, calculată pentru perioada 25 decembrie 2018 – 23 martie 2021, în total – 2 905, 59 de euro.

Prin hotărârea din 26 mai 2021 a Judecătoriei Cahul, sediul central s-a admis acțiunea înaintată de Piotr Trofim. S-a încasat de la Sorin-Lie Carapascal în beneficiul lui Piotr Trofim suma de 33 000 de lei cu titlu de datorie, dobânda de întârziere - 13 050 de lei, precum și suma de 2 200 de euro cu titlu de datorie, dobânda de întârziere - 705 euro și cheltuieli de judecată suportate la achitarea taxei de stat - 3 380 de lei, și pentru asistența juridică – 5 000 de lei.

La 28 mai 2021, în termenul prevăzut de art. 362 din Codul de procedură civilă, Sorin-Lie Carapascal a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 26 mai 2021 a Judecătoriei Cahul, sediul central, iar la 16 iulie 2021 a depus cerere de apel motivată, solicitând casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii (f.d. 58,78-79).

Prin decizia din 18 noiembrie 2021 a Curții de Apel Cahul s-a admis apelul declarat de Sorin-Lie Carapascal, s-a casat hotărârea din 26 mai 2021 a Judecătoriei Cahul, sediul central și s-a emis o hotărâre nouă de admitere în parte a acțiunii depuse de Piotr Trofim. S-a încasat de la Sorin-Lie Carapascal în beneficiul lui Piotr Trofim suma de 33 000 de lei în contul recuperării datoriei și suma de 13 050 de lei cu titlu de dobândă de întârziere, în total suma de 46 050 de lei. S-a încasat de la Sorin-Lie Carapascal în beneficiul lui Piotr Trofim suma de 1 380 de lei cu titlu de cheltuieli de judecată pentru achitarea taxei de stat la depunerea acțiunii și suma de 3 000 de lei, suportate pentru asistența juridică acordată, în total suma de 4 380 de lei. S-a respins ca neîntemeiat capătul acțiunii depuse de Piotr Trofim împotriva lui Sorin-Lie Carapascal privind încasarea datoriei în sumă de 2 200 de euro (f.d. 106-119).

La 13 ianuarie 2022 Piotr Trofim, reprezentat de avocatul Bogdan Gangan, a declarat recurs împotriva deciziei din 18 noiembrie 2021 a Curții de Apel Cahul, solicitând casarea deciziei recurate și menținerea hotărârii din 26 mai 2021 a Judecătoriei Cahul, sediul central (f.d. 123-129).

În motivarea recursului a indicat că pârâtul Sorin-Lie Carapascal, atât prin referință, cât și prin cererea de apel, a recunoscut faptul semnării contractului de împrumut, invocând că a fost impus să semneze recipisa din 11 septembrie 2018, însă acesta nu a depus cerere reconvențională privind nulitatea recipisei. În opinia recurentului instanța de apel a adoptat hotărârea cu depășirea limitelor pretențiilor înaintate, în condițiile în care pârâtul nu a solicitat nulitatea recipisei din 11 septembrie 2018.

La 11 februarie 2022 Curtea Supremă de Justiție a notificat intimatului Sorin-Lie Carapascal copia recursului declarat de Piotr Trofim, reprezentat de avocatul Bogdan Gangan, împotriva deciziei din 18 noiembrie 2021 a Curții de Apel Cahul, explicându-i dreptul de a depune referință asupra acestuia. Însă, până la examinarea admisibilității recursului, intimatul nu a făcut uz de dreptul său

procedural și nu a depus referință în care să-și expună poziția procesuală pe marginea criticilor formulate în recurs (f.d. 138).

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Conform scrisorii de expediere a actului judecătoresc, anexată la materialele cauzei, decizia motivată din 18 noiembrie 2021 a Curții de Apel Cahul a fost expeditată la 30 decembrie 2021 recurentului Piotr Trofim și reprezentantului acestuia, avocatului Bogdan Gangan, însă date care să confirme recepționarea acesteia la materialele dosarului lipsesc (f.d. 120).

Astfel, completul de admisibilitate consideră în termen recursul declarat de Piotr Trofim, reprezentat de avocatului Bogdan Gangan, la 13 ianuarie 2022 împotriva deciziei din 18 noiembrie 2021 a Curții de Apel Cahul.

Prin încheierea din 06 aprilie 2022 a Curții Supreme de Justiție s-a considerat admisibil recursul declarat de Piotr Trofim, reprezentat de avocatul Bogdan Gangan, împotriva deciziei din 18 noiembrie 2021 a Curții de Apel Cahul și s-a transmis Colegiului lărgit pentru examinare în fond.

În conformitate cu articolul 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin prisma art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În corespundere cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

La caz, Colegiul a considerat inoportună invitarea participanților sau a reprezentanților acestora, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței efectuarea controlului judiciar al deciziei din 18 noiembrie 2021 a Curții de Apel Cahul, iar, data și ora ședinței a fost plasată pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

Verificând argumentele invocate în recurs, prin prisma materialelor din dosar, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a ajuns la concluzia că recursul declarat de Piotr Trofim, reprezentat de avocatul Bogdan Gangan, urmează a fi admis și casată decizia din 18 noiembrie 2021 a Curții de Apel Cahul, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Cahul, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Materialele cauzei atestă că la data de 15 mai 2018 pârâțul Sorin-Lie Carapascal a întocmit o recipisă, prin care s-a obligat să-i restituie lui Piotr Trofim

suma de 33 000 de lei, rezultată din neachitarea plății lunare pentru chirie și serviciile comunale. Prin aceeași recipisă pârâțul Sorin-Lie Carapascal s-a obligat să restituie datoria până la data de 01 iulie 2018 (f.d.9).

Ulterior, la data de 11 septembrie 2018 Sorin-Lie Carapascal a întocmit o altă recipisă, prin care s-a obligat să-i restituie lui Piotr Trofim suma datorată în mărime de 2 200 de euro, în rate cu echivalentul de aproximativ 150 de euro săptămânal, începând cu data întocmirii recipisei (f.d.10).

În cererea de chemare în judecată reclamantul Piotr Trofim a susținut că sumele de 33 000 de lei și de 2 200 de euro au fost transmise cu titlu de împrumut lui Sorin-Lie Carapascal, care s-a obligat să le restituie în termenele stabilite conform recipiselor.

Invocând că la data scadentă pârâțul Sorin-Lie Carapascal nu și-a executat obligațiile asumate de a restitui sumele de bani, reclamantul Piotr Trofim s-a adresat în instanța de judecată cu prezenta acțiune.

Prima instanță, examinând cauza, a hotărât în favoarea admiterii integrale a acțiunii și a încasat de la Sorin-Lie Carapascal în beneficiul lui Piotr Trofim suma de 33 000 de lei cu titlu de datorie, conform recipisei din 15 mai 2018, dobânda de întârziere - 13 050 de lei, precum și suma de 2 200 de euro cu titlu de datorie, conform recipisei din 11 septembrie 2018, dobânda de întârziere - 705 euro și cheltuieli de judecată suportate la achitarea taxei de stat - 3 380 de lei, și pentru asistența juridică - 5 000 de lei.

În susținerea concluziilor sale, instanța de fond a indicat că de către pârât nu au fost contestate recipisele, acesta personal le-a întocmit, fapt prin care se demonstrează că dânsul a recunoscut sumele datorate și fără a fi impus de cineva, s-a obligat să le restituie.

Instanța de apel, fiind investită cu examinarea cauzei, a dispus casarea hotărârii din 26 mai 2021 a Judecătorei Cahul, sediul central cu emiterea unei noi hotărâri de admitere în parte a acțiunii.

În opinia instanței de recurs, instanța de apel corect a admis pretenția privind încasarea de la Sorin-Lie Carapascal în beneficiul lui Piotr Trofim a sumei de 33 000 de lei în contul recuperării datoriei în baza recipisei din 15 mai 2018, formată față de intimatul Piotr Trofim pentru neachitarea plății lunare pentru chirie și serviciile comunale, datorie recunoscută de către intimat.

Instanța de apel, însă, greșit a soluționat cauza în partea pretenției privind încasarea datoriei de 2 200 de euro în baza recipisei din 11 septembrie 2018, declarând din oficiu nulitatea absolută a recipisei, menționând în acest sens că lipsește semnătura apelantului Sorin-Lie Carapascal pe respectivul înscris.

Efectuând controlul judiciar al deciziei din 18 noiembrie 2021 a Curții de Apel Cahul, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de apel nu a elucidat toate circumstanțele importante pentru soluționarea justă a cauzei și a interpretat eronat normele de drept material, fapt ce impune necesitatea casării deciziei instanței de apel, cu remiterea cauzei spre rejudecare.

În conformitate cu art. 118 alin. (3) din Codul de procedură civilă, circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sînt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

Articolul 239 din Codul de procedură civilă statuează că hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În sarcina instanței de apel, potrivit art. 373 din Codul de procedură civilă, revine obligația verificării circumstanțelor și raporturilor juridice stabilite în hotărârea primei instanțe și în final să le expună în decizia sa.

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că contrar prevederilor art. 373 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța de apel nu a verificat, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și a raporturilor juridice stabilite.

Colegiul reiterează că dispunând respingerea acțiunii în partea încasării datoriei în sumă de 2200 de euro în baza recipisei din 11 septembrie 2018, instanța de apel a menționat că în recipisă lipsește semnătura lui Sorin-Lie Carapascal și din acest motiv, a declarat din oficiu nulitatea absolută a înscrisului respectiv. Totodată, în decizia sa instanța de apel a menționat că din explicațiile ambelor părți rezultă cu certitudine că recipisa din 11 septembrie 2018 a fost întocmită integral de apelantul Sorin-Lie Carapascal.

Faptul că recipisa din 11 septembrie 2018 a fost întocmită personal de Sorin-Lie Carapascal se confirmă și prin referința acestuia la cererea de chemare în judecată (f.d. 30-32).

Declarând din oficiu nulitatea recipisei din 11 septembrie 2018, instanța de apel a venit în contradicție cu circumstanțele cauzei. Instanța de recurs amintește că nu orice neajuns al actului juridic poate fi calificat ca nulitate absolută.

Nulitatea este sancțiunea care se aplică în cazul în care la încheierea actului juridic civil nu se respectă condițiile de valabilitate.

Nulitatea actului juridic civil se clasifică în absolută și relativă în funcție de natura interesului juridic ocrotit prin dispoziția legală încălcată la încheierea actului juridic.

Este absolută acea nulitate care sancționează nerespectarea, la încheierea actului juridic, a unei norme care ocrotește un interes general, obștesc.

Este relativă acea nulitate care sancționează nerespectarea, la încheierea actului juridic, a unei norme care ocrotește un interes particular, individual, personal.

Printre temeiurile nulității absolute prevăzute de Codul civil (în redacția legii până la 01 martie 2019) se numără următoarele:

- lipsește un element esențial pentru formarea actului juridic, precum consimțământul (art. 199), obiectul (art. 206), cauza (art. 207), forma cerută *ad validatem* (art.art. 211, 213);
- prin obiectul sau cauza sa actul juridic contravine normelor imperative, ordinii publice, sau bunelor moravuri (art. 220);
- actul juridic este fictiv sau simulat (art. 221);
- actul juridic este încheiat de o persoană fără capacitate de exercițiu (art. 222);
- actul juridic este încheiat de un minor în vârstă de la 7 la 14 ani (art. 223);
- nu este respectată obligația de înregistrare a actului juridic ca condiție de valabilitate (art. 214).

Astfel, instanța de apel putea verifica valabilitatea recipisei din 11 septembrie 2018 prin prisma art. 199, 206, 207, 211, 213 din Codul civil (în redacția legii până la 01 martie 2019).

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reiterează că întocmirea recipisei la 11 septembrie 2018 personal de către Sorin-Lie Carapascal este recunoscută de către ambele părți, prin ce este dovedit actul juridic în cauză. În aceste circumstanțe, instanța de recurs consideră că instanța de apel eronat a declarat din oficiu nulitatea absolută a recipisei nominalizate pentru lipsă de semnătură.

În speță, Sorin-Lie Carapascal, fiind cel afectat de actul în cauză, nu a solicitat nulitatea recipisei din 11 septembrie 2018. Dimpotrivă, conform procesului-verbal al ședinței de judecată și referinței, acesta recunoaște că a întocmit-o personal, a indicat numele său ca debitor, suma datorată, ceea ce demonstrează prezența consimțământului, a formei scrise, a obiectului.

Instanța de judecată poate invoca din oficiu nulitatea absolută, declarând ineficacitatea actului juridic chiar dacă părțile nu știu sau nu vor să aplice această sancțiune. Însă, pentru a declara ineficacitatea recipisei din 11 septembrie 2018, instanța de apel trebuia să se convingă de existența temeiurilor de nulitate. De altfel, în speță, actul juridic a fost încheiat în scris, recipisa fiind întocmită olograf, personal de către Sorin-Lie Carapascal și în virtutea funcției pe care a deținut-o (ofițer de investigație al Biroului Crime Grave în cadrul Inspectoratului de Poliție Botanica) se prezumă că acesta înțelegea conținutul și consecințele întocmirii ei și nemanifestând obiecții, astfel și-a asumat benevol obligații ce decurg din ea.

În asemenea circumstanțe, Colegiul consideră că argumentul instanței de apel, care au servit drept temei pentru declararea din oficiu de către instanța de judecată a nulității absolute a recipisei din 11 septembrie 2018 și anume că în recipisă lipsește semnătura lui Sorin-Lie Carapascal, este neîntemeiat, în condițiile în care Sorin-Lie Carapascal în instanța de apel și în instanța de fond a recunoscut că a întocmit recipisa din 11 septembrie 2018, prin ce și-a asumat obligația de a rambursa suma împrumutului de 2200 de euro în rate a câte 150 de euro săptămânal, prin ce se deduce caracterul veridic al recipisei.

Aici este important de reținut că viciile de consimțământ, cum ar fi eroare, dol, violență, leziune constituie elemente ale nulității relative și nu pot fi invocate din oficiu.

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel, invocând din oficiu nulitatea absolută a recipisei din 11 septembrie 2018, și-a depășit atribuțiile acordate prin lege, or, fiind constatată veridicitatea înscrisului dat, dreptul de a solicita nulitate, în speță, aparține în exclusivitate părților litigante.

În cererea de apel Sorin-Lie Carapascal a indicat că obiectul recipisei întocmite la 11 septembrie 2008 este obiectul recipisei din 15 mai 2018, doar că suma a fost echivalată în euro, invocând că reclamantul a solicitat prin înșelăciune achitarea sumei conform primului înscris din 15 mai 2018 și a sumei conform recipisei din 11 septembrie 2018. Pârâtul a recunoscut existența datoriei doar conform primului înscris din 15 mai 2018.

Instanța de apel urma să interpreteze recipisa din 11 septembrie 2018 prin prisma art. 725 și 726 din Codul civil (în redacția legii până la 01 martie 2019), să verifice dacă pârâtul într-adevăr datorează și suma de 2 200 de euro.

În temeiul art.725 din Codul civil (în redacția legii până la 01 martie 2019), orice contract trebuie interpretat pe principiile buneii -credințe și se interpretează după intenția comună a părților, fără a se limita la sensul literal al termenilor utilizați.

Articolul 726 din Codul civil (în redacția legii până la 01 martie 2019), prevede că la interpretarea contractului se va ține cont de natura lui, de circumstanțele în care a fost încheiat, de interpretarea care este dată acestuia de către părți sau care poate fi dedusă din comportamentul lor de până la și de după încheierea contractului, precum și de uzanțe.

Astfel, instanța de apel nu a stabilit toate circumstanțele relevante ale cazului, nu a verificat dacă părțile au avut o intenție comună la întocmirea recipisei din 11 august 2018 și care a fost intenția, pentru a stabili natura juridică a acesteia, ca în final să constate dacă recipisele vizate în speță sunt două acte juridice de sine stătătoare și dacă datoria conform recipisei din 11 septembrie 2018 este efectivă sau rezultă din recipisa întocmită la 15 mai 2018.

Aspectele date au fost invocate în cererea de apel de către apelantul Sorin-Lie Carapascal, însă instanța de apel a omis să se expună asupra lor, declarând nulă recipisa din 11 septembrie 2018 pe temeiuri neinvocate de părți.

Pe cale de consecință, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel nu a dat apreciere per ansamblu explicațiilor participanților la proces și argumentelor din cererea de apel, adoptând o soluție prematură de casare a hotărârii instanței de fond.

Dat fiind faptul că instanța de apel a emis o decizie neîntemeiată, dictată de concluzii contradictorii probelor din dosar și nu a elucidat toate circumstanțele pertinente speței, iar lichidarea acestor lacune în cadrul procedurii de examinare în recurs nu este posibilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia necesității admiterii recursului declarat de Piotr Trofim, reprezentat de avocatul Bogdan Gangan, împotriva deciziei din 18 noiembrie 2021 a Curții de Apel Cahul, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Cahul, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de circumstanțele constatate și concluziile deduse de instanța de recurs și, reexaminând cauza, să emită o hotărâre legală și întemeiată cu respectarea normelor de drept material și procedural pertinente speței, precum și cercetarea multiaspectuală a suportului probator.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) și art. 445 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Piotr Trofim, reprezentat de avocatul Bogdan Gangan, împotriva deciziei din 18 noiembrie 2021 a Curții de Apel Cahul.

Se casează integral decizia din 18 noiembrie 2021 a Curții de Apel Cahul, adoptată în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Piotr Trofim împotriva lui Sorin-Lie Carapascal cu privire la încasarea datoriei și

a cheltuielilor de judecată, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Cahul, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Victor Burduh

Maria Ghervas